

SOFRAITA, 'pèrdua, perjudici', mot rar en català, ben conegut en llengua d'oc, provinent del participi SUFFRACTA, del verb SUFFRINGERE 'trencar per sota', d'on 'rebairar, fer fallar', derivat de FRANGERE, FRACTUM, 'trencar'.

En un doc. llatinitzat de l'a 1174 (p p Serra i Vilaró, BCEC, 1909, 20, i per tant probablement de la zona Berguedà-Cardener): «sofraita quam habemus quare filii nostri nolunt nobis acurere». O sigui 'el perjudici o manca que tenim perquè els nostres fills no ens volen socórrer'. «E si en ignorant val él fas fallió, / per sofrayta d'entendre e car discret no só / ---», Llull (*Rims* I, 227)

En *AlcM*: «si u era, a mon parer / seria en Déu accident / e sofrayx de acabament» en la Lògica del Gatzel de Llull, on crec que hem d'interpretar *-aix* com *-utz* amb *-s* de cas subjecte, i seria per tant el masculí corresponent a *sofraita*. Quant a *sofraita* (o en variant provençal i nord-llgd *sofracha*), és freqüentíssim en llengua d'oc, *sofrachós* 'necessitat' en Cerverí, prov. *soufracho* «maque, besoin» TdF, *los paubres sofrachós* en Peire Cardenal, i molts de *sofracha*, *-aita*, en Rayn III, 381, Rayn, *Choix* IV, 65: «la cort del rei de Castella --- que no y a sofratós» etc. El verb *sofrànyer* 'mancar' figura en el Fasset (de SUFFRANGERE, refecció de *suffringere*); i el postverbal *sofrany* 'manca', en el cançoner dels Masdovelles. cites d'*AlcM*, i *DAG*. La forma aпроvençalada *sofratxa* en les Obres Rimades de Llull. El verb *sofrànyer* en Aversó (1481a).

SOFRAJA, 'la part posterior de la cama oposada al genoll', del ll. SUFFRĀGO, -AGĪNIS id □ 1ª doc : 1647, *DTO* «*Sofratja*: soffrago [sic], -is; poples, -itis»

Belvitges admet *sufraja* o *sofra(t)ja* i hi afegeix un antic *sofrage* m; la forma *sofraga* mantinguda per Lab en les diverses eds (d'on àdhuc Vogel) potser no va ser més que una err. tip. inadvertida en lloc de *sofrage*.¹ El *DAG* porta *sofrage* com a val del S XVII. Ha estat una idea extravagant de l'*AlcM* de reemplaçar *sofraja* per *sofranya*, variant local ribagorçana i pallaresa. Com que *sofraja* és la forma tradicional, literària, del cat. central, el val, el tort i fins l'eivissenc, no s'hi veu altra raó que la seva coneguda pruija de dur la contrària al *DFa* 1 a l'ús del català central.

La forma usada literàriament (única de què tinc nota) és el femení *sofraja*, millor dit el plural *sofrages* (que de fet és el nombre en què el recordo usat en el meu ambient): «quan caminava, els braços li penjaven, balandrim-balandrim, el cap se li tombava d'ací i d'allà, i les *sofrages* se li doblegaven, com xarneres que van massa fluixes», Ruyra (*Pinya de Rosa* II, 16), «l'agafà per un braç per sota les *sofrages* i va alçar-la en sospols», id. id., 217, «des costelles se li vinclaven, les *sofrages* se li cloïen, perdia l'alè ---», id. (*La Parada*, 163)

Moreira, *Folklore Tortosí*, usa un masculí *sufragi* (p 38) en aquest sentit i hi recordo un altre passatge on significa 'costats de la cintura'; també és *sofrage* amb *-e* en el Maestrat, formes que conserven l'evolució fonètica normal (-AGINEM > -aje), canviada analò-

gicament en *-ja* pel català central, però allí tornada masculina «part oposada al genoll: té un tumor al *sofrage*» (CSalvador, Benassal, *Misc Fabra*, 260) Segons EValor-JGiner (cap a 1950-55) en el val Sud designa «una part semblant en altre punt del cos» (que no precisa), és *sufraya* a Montblanc, *DAG*. Altrament la forma d'evolució fonètica normal arriba fins a l'alt Pallars, és clar que allí amb *-t* en lloc de *-j*, com correspon a la fonètica dialectal sistemàtica: *sofrája* (part del genoll) a Farrera i Areu de Vall Ferrera (1933). Com a NL s'hi deu haver conservat la forma arcaica **sufràjen*, si bé alterat en *Sufraién* (amb l'accent desplaçat a causa del caràcter excepcional d'aquesta accentuació), nom d'una de les valls (sens dubte angulosa) que formen el riu de Tor (*BDC* XXIII, 330); cf. allí mateix *Sórguen*; i *farràien* FARRAGINEM en una vall veïna

Més a ponent es va produir una pèrdua primerenca de la *ï* postònica —en realitat reducció de *éi* a *é*— d'on resultà un tipus *soframe*, *-ama*, en part amb *-in-* amalgamat com *ÿ*. A Tamarit de Llitera Griera va recollir *sofrája* f., amb l'equivalència (potser només aproximada) «ventrell de la cama» (*ZRPb* XLV, 229), mentre que AMAlcover hi registrà *sufiranya* «part posterior del genoll» (*BDLC* XII, 30). En efecte, aquesta alteració de *o* en *a* deu ser exacta, car es repeteix en llocs veïns: ¿sens dubte una contaminació: cast. *zafar?*, cat. *xafar?*, potser això car el que Sánchez Costa em comunica a Benasc fou «*xafraina* hueco poplíteo» i en efecte ho vaig fer dir, i ho pronunciaren amb *-ina* (1965); Ballarín hi recull *sanfraina* «parte opuesta a la rodilla» (*Dicc Benasc.*), i entremig de Benasc i l'Isàvena, Rohls va recollir «*safraina*: corva, corvejón» a Bisaurri i a Espés (*Dicc Pir Ar*).

Segueix per l'arag. de Llitera (Binéfar) «*safraña*: curva de la pierna» (Coll Altabàs). Altres variants recull i comenten Spitzer (*LexikK*, 121) i *AlcM* (pronúncies a la fi de l'article). Realment el mot continua per l'Alt Aragó: la *ðafràina* 'cara oposada al genoll' anoto a San Juan de Gistau (1965), Brian Mott ho recull en aquesta forma a Serveto, i *azafraina* a Gistau (*Dicc Chistavino*, 1978-85, p. 87).

En algun lloc es degué produir un encreuament de *soframes* amb el quasi sinònim *malucs* (AMALUC), d'on *monflaina*: «li demana l'almoyna per un pobre passetjà² / Com li daria l'almoyna si no tinc ni vi ni pa? / —¿No coneixes, Margarida, - no coneixes a Bernat?—. / La'n gafa per las *monflaynas*, escala amunt la'n pujà», romanço reco. en el Gironès per al *Romillo* de MilàF (324 14). Sembla que vol dir pels costats de la cintura, de conformitat amb el que indiquen Moreira i EValor. La influència d'*'amaluc'* també degué actuar en aquest sentit semàntic. Cf. el que n'he dit a MOFA

En llatí SUFFRAGO, -AGINIS, ja es troba en Plini, amb el mateix sentit que en català però aplicat als quadrúpedes; en Columella amb el mateix sentit, i en el de 'morgó de vinya'; en la Itala amb el sentit de 'sofraja de l'home'. Cosa semblant, però no precisant si parla d'animal o d'home (sembla aquest) es dedueix de Sant